

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1275413/1

בבית הדין הרבני אזורי אשקלון

לפני כבוד הדיין:

הרב דניאל גודיס

המבקש: פלוני

הנדון: חובת הבירור של מי שנולד מתרומת זרע שלא ישא אחותו

פסק דין

לאחר שמיעת דברי אָם המבקש ועיון במסמכים שבתיק, ביה"ד קובע כי המבקש מותר להינשא כדמו"י, וזאת בכפוף לבירור שייעשה ע"י רשם הנישואין שהמבקש לא ישא את אחותו.

נימוקים להחלטה יינתנו בעזה"י בקרוב.

ניתן ביום א' במרחשון התשפ"א (19.10.2020).

הרב גודיס דניאל – דיין

נימוקים

שאלה. ילד שנולד מ"תרומת זרע" ואמו כשרה לבוא בקהל, אולם אין מכירים את אביו מחמת "חוק" החסיון, והתירוהו לבוא בקהל, לכשיבוא לשאת אשה מישראל, האם צריך לבדוק אם אינה אחותו מאביו?

תשובה. למרביה הצער, נשים רבות אשר לא נישאו לאיש ורוצות להביא בן או בת לעולם, פונות "לבנק הזרע" ועל ידי הפריה חוץ גופית מפרים ביצית שמוציאין מגופן בזרע של איש פלוני, וכך מתעברות ויולדות לאחר זמן. אולם דא עקא שזהותו של התורם אין מודיעים לאשה, ולכל היותר רק מביאים לה אישור בכתב האם הזרע ניתן מיהודי או מגוי. ובודאי שלכתחילה איסור גמור לעשות כן, כמבואר בב"ח יו"ד (סימן קצה) ובט"ז שם (סק"ז) בשם הגהת סמ"ק בשם רבנו פרץ, וז"ל:

"אשה נדה יכולה לשכוב אסדיני בעלה, ונזהרות מסדינים ששכב עליהם איש אחר פן תתעבר משכבת זרע של אחר, ואמאי אינה חוששת פן תתעבר בנדותה משכבת זרע של בעלה ויהא הולד בן הנדה, והשיב כיון דאין כאן ביאת איסור, הולד כשר לגמרי, אפילו תתעבר משכבת זרע של אחר, כי הלא בן סירא כשר היה, אלא דמשכבת זרע של אחר קפדינן אהבחנה, וגזירה שמא ישא אחותו מאביו כדאיתא ביבמות (לז:)."

הא קמן שבודאי לכתחילה אין לעשות כן משום חשש שמא ישא את אחותו, אלא שיש להסתפק אם לאחר שנעשה מעשה, אם צריכים להודיעו לכשיבוא לישא אשה, שחייב לבדוק שמא אשה שבא לשאת היא אחותו מאביו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנה מרן הראש"ל הרב הגאון המופלא עובדיה יוסף ז"ל בשו"ת יביע אומר ח"י חאה"ע (סימן י) העלה להכשיר עובר זה לבוא בקהל, ויסוד הדברים על פי הנודע ביהודה קמא חאה"ע (סימן ז) שכתב לבאר מאי שנא אסופי שלא הושלך למיתה, וכגון דתלו ליה קמיעא דמותר לבוא בקהל, משתוקי שמכירים את אמו, ואין מכירים את אביו שאסור לבוא בקהל. וכתב הנוב"י דשאני שתוקי שאנו יודעים את אמו, וחיישינן דלמא איהי אזלא גבייהו והו"ל קבוע, אבל אסופי שאין אנו דנים על האם אלא על הולד מקרי פריש, וכל דפריש מרובא פריש, וכתב הרב המגיד (פי"ח מאיסורי ביאה הי"ג) שלא הצריכו תרי רובי רק לכהונה ולא להכשירו לקהל, דלהכשירו לבוא בקהל סגי בחד רובא.

וכדברי הנוב"י דאסופי שלא הושלך למיתה מותר לבוא בקהל בלא עדות אמו, כן חזינא באוצר הפוסקים (סימן ד דף צט ע"א) שכן כתבו העצי ארזים (סקנ"ד) והמנחת פיתים (ס"ק קנד) והבית מאיר (סעיף כו) והפני משה (ס"קלה) והנתיבות לשבת (סקל"א), שדווקא בשתוקי אסרו לבוא בקהל משום דבשתוקי לא שייך כל דפריש מרובא פריש, דיכולים לשאול אמו, אבל באסופי הנמצא בשוק אמרינן כל דפריש מרובא פריש. וכ"כ הישועות יעקב (בפי' הארוך סקי"ד) דמשמעות הרמב"ם והשו"ע דאין צריך כלל לעדות אמו, וזה דלא כמ"ש הפ"ת (סק"א) בשם המהרי"ט דבאסופי שלא הושלך למיתה עדיין צריך לעדות אמו. ומוכח מדבריהם דאולינן בתר רובא להכשירו לבוא בקהל, ורק בשתוקי שאפשר לשאול את אמו אין להתירו.

ואם כן אף באשה שילדה מתרומת זרע שאין ספק בכשרות האם, הואיל ולא היתה ביאת איסור כמבואר בהגהת סמ"ק בשם רבינו פרץ הנ"ל, ממילא לגבי העובר יש לילך בתר רובא, ומותר לבוא בקהל, הואיל והוי כאי אפשר לשאול את אמו.

אלא דלכאורה הגם שיש להתירו לבוא בקהל ואין לחוש בו משום ממזרות משום דכל דפריש מרובא פריש, מכל מקום כשיבוא לשאת אשה, איכא למיחש שמא ישא אחותו בת אביו, וכדאשכחן בגמ' יבמות (לז:): "אמר רבי אליעזר בן יעקב לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה לזה, ונמצא אח נושא את אחותו" וכו'. ובגמ' יומא (יח:): יש תוספת על הנ"ל: "ונמצא אח נושא אחותו וממלא כל העולם ממזרות, ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה". וכ"כ הרמב"ם (פכ"א מאיסורי ביאה הכ"ט) וטושו"ע (סימן ב סי"א). הא קמן הגם דחששא שמא יפגע באחותו בת אביו היא מיעוטא דמיעוטא, מכל מקום אסרו חז"ל שלא ישא אדם אשה במדינה זו, ושוב ילך וישא אשה במדינה אחרת. וכבר כתבנו כן לעיל בשם הגהת הסמ"ק בשם רבינו פרץ, אלא שיש להסתפק לענין דיעבד שכבר נעשה מעשה אם כשיבוא ולד זה לשאת אשה, אם מחויב לבדוק שלא נושא אחותו מאביו.

והנה הבית שמואל (סימן ד סקנ"ד) כתב וז"ל: "אבל אם יש סימן באסופי דאינו ממזר, רשאי לישא אשה ולא חיישינן שמא ישא אחותו, וכ"כ הרמב"ם (פט"ו מאיסורי ביאה הכ"ט)". וז"ל הרמב"ם שם:

"ומנין אני אומר שאין השתוקי והאסופי אסור בכל אשה שאפשר שתהיה ערוה עליו? שהרי הכשר שנבדקה אמו אינו אסור בכל אשה שאפשר שתהיה ערוה עליו, והרי נאמר בתורה אל תחלל את בתך להזנותה, ואמרו חכמים שאם יעשה זה נמצא אב נושא בתו ואח נושא אחותו, ואילו היה הדין שכל מי שאינו יודע אביו בודאי אסור בכל אשה שאפשר שתהיה ערוה עליו, לא היינו באים למדה הזאת לעולם ולא תהיה הארץ מלאה זמה, הא למדת שאין אוסרין עריות ומחזיקין אותן בשאר בשר בספק עד שיודע בודאי שזו ערוה עליו, שאם אתה אומר כן כל היתומים שבעולם שלא הכירו אבותיהם היו אסורין להנשא בכל מקום שמא יפגעו בערוה."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכתב הה"מ (שם) הגם דמדרבנן שתוקי אסור בישראלית ובממזרת, מכל מקום דברי הרמב"ם הנ"ל נפק"מ בכל אותם שאין בהם משום שתוקי או אסופי שהם מותרים בכל הנשים שבעולם אע"פ שאין מכירים אביהם. הא קמן דמוכח מדברי הה"מ והב"ש דהיכא דהשתוקי או אסופי מותרים לבוא בקהל, הרי הם מותרים בכל הנשים שבעולם. ויסוד לזה מהגמ' קידושין (עג סע"א) דהא דאסופי פסול לבוא בקהל לא משום שמא ישא אחותו משום דלא שכיח, אלא משום מעלה עשו ביוחסין.

אלא דהב"ש גופיה (סימן ד סקס"ו) תמה על מה שכתב הרמב"ם (פט"ו מאיסורי ביאה הכ"ז-הכ"ח) וז"ל:

"וכן יראה לי שהשתוקי שנשא אשה שאפשר שהיא ערוה עליו, הרי היא ספק אשת איש, שאין קידושין תופסין בעריות.

ואיזו היא האשה שאפשר שתהיה ערוה עליו, כל אשה שהיה אביה או אחיה קיים כשנתעברה בו אמו [ובכ"ה"ג יש לחוש שמא נשא אחותו מאביו או נשא אחות אביו – ד.ג.] וכל אשה שנתגרשה או נתאלמנה שמא אשת אביו היא או אשת אחי אביו."

והובא בטושו"ע (סימן ד סל"ז). והרי לפי מה שכתב לעיל (סקנ"ד) דשתוקי שאין בו חשש ממזר מותר לישא אשה, ואין חוששין שמא ישא אחותו וכמש"כ הרמב"ם שם (הכ"ט), אם כן "צריך טעם למה חוששין כאן שאשתו ערוה עליו, אע"ג דאיירי כאן בשתוקי דיש בו חשש ממזר, מכל מקום לענין קידושין למה חיישינן שנשא ערוה, מנא ליה להרמב"ם דין זה."

וביותר תגדל הקושיא על פי מה שכתב הגר"א שם (סקצ"ט) שמקור דברי הרמב"ם הנ"ל הוא מדברי הגמ' יבמות (לז): הנ"ל וז"ל: "ואע"ג דמדאורייתא מותר [...] מכל מקום מדרבנן אסור משום האי גזירה וכמש"כ בגמ' נזיר (יב). האומר לשלוחו וכו'". הא קמן שהגר"א אכן ס"ל שאכן מדרבנן יש לחוש אפילו למיעוטא דמיעוטא שמא ישא את אחותו.

אלא שחזינא בספר ערוך השולחן (סימן ד סעיף נח) שהביא דברי הגר"א שחלק על הב"ש, וכתב וז"ל:

"אבל לא משמע כן מכל הפוסקים דנהי דחששו ליוחסין אף במיעוט גמור, מ"מ הכא הוה כמיעוטא דמיעוטא שאין בו ממש כלל [...] ועוד דהרי חזינן דלענין שלא לפוסלו נאמנת האם אפילו ברוב פסולים מפני חזקת כשרותה [...], ועיקר הטעם בארנו שם שהוא כדי שלא לפוסלו, ועתה אם נאמר שאין ביכולת השתוקי והאסופי הכשירים מדינא כגון שבדקו את אמו ובהאסופי כשיש לו סימנים כמ"ש לישא שום אשה, הרי אתה אוסר עליו כמעט כל הנשים."

ודחה הראיה מגמ' נזיר (יב). במי ששלח לקדש לו אשה שאסור בכל הנשים שבעולם, דשאני התם שקנסו אותו חכמים הואיל ולא אמר לשליח לקדש לו אשה פלונית, וכמש"כ התוס' שם (ד"ה אסור), ועוד הוכיח כן מהגמ' קידושין (עג). הנ"ל שאסופי פסול לקהל לא משום שמא ישא אחותו דלא שכיח, אלא משום מעלה עשו ביוחסין.

ולענ"ד גם לדברי הרמב"ן גיטין (סד. ד"ה הא דאמרינן) ודעימיה דס"ל דמי ששלח שליח לקדש אשה מדינא אסור בכל הנשים בעולם, לפי שלא מהניא חזקת פנויות של קרובות האשה שרוצה לקדש הואיל ואינן לפנינו, דשאני התם דעכ"פ איכא חזקה שליח עושה שליחותו, ובודאי קידש אשה ולא ידעינן מי היא, ולכן אסור בכל הנשים שמא יפגע בקרובות המקודשת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לו, משא"כ בשתוקי שמותר לבא בקהל, מי יימר דיש לו אחות כלל דמשום זה יאסר בכל הנשים שבעולם. כנלענ"ד ליישב גם לרמב"ן ודעימיה.

עוד חזינא במה שכתב הגר"מ אריק בספרו מנחת פיתים (סימן לד סל"ז) דמהגמ' קידושין (עג.) משמע כדברי הב"ש דבשתוקי ואסופי לא חיישינן שמא ישא אחותו, ואם כן מדוע הרמב"ם חש לה, ודוקא היכא דיש לחוש לשתוקי משום ממזר. וכתב ליישב ע"פ מש"כ המהרי"ט בחי' שם שדוקא במי ששלח שליח לקדש לו אשה קנסו אותו שאסור בכל הנשים שבעולם, אבל בשתוקי ואסופי לית לן למיקנסייה, אולם לאחר שאסרו חז"ל על השתוקי והאסופי לישא בת ישראל מטעם חשש יוחסין, ועבר השתוקי והאסופי על דברי חז"ל ונשאו האסורות להן, גם בהם קנסו שמא נשא אחותו, והוסיף וכתב ושו"ר בהגר"א שכתב שדמי להשליח הנ"ל, ונראה דכוונתו להנ"ל.

הא קמן דהמנחת פיתים ס"ל שגם הגר"א לא כתב כן אלא בשתוקי שעבר ונשא האסורה לו שקנסו אותו חז"ל שמא נשא אחותו, משא"כ בשתוקי שמותר בבית ישראל, ליכא למיחש שמא ישא אחותו.

ולעצם קושית הב"ש הנ"ל שלכאורה דברי הרמב"ם סותרים אם חיישינן בשתוקי שמא ישא אחותו, חזינא בספר עצי אלמוגים (סימן ד סקס"ח) שהביא דברי הגמ' קידושין (עג.) הנ"ל דבשתוקי ושתוקית לא חיישינן שמא ישא את אחותו, אלא דהרמב"ם ס"ל דאע"ג דמסיק הש"ס דלא שכיחא, היינו שהוא מותר לישא אשה ולא חיישינן להכי, אבל מטעם סכנת נפשות חיישינן להכי, שמא נזדמנה לו אשה שהיא ערוה עליו, ואין נהרגים עליה, ובזה נסתלקה תלונת הב"ש על דין של הרמב"ם הנ"ל. ע"כ. ומדברי העצי ארזים מוכח דלדינא ס"ל כדברי הב"ש דבשתוקי שמותר לבא בקהל לא חיישינן שמא ישא את אחותו. וכישוב העצי ארזים כן כתב בספר פני משה (סקמ"ב), והובאו דבריהם בספר אוצר הפוסקים (סימן ד דף קג ע"ב).

וביותר מזה כתב הגאון רבי פנחס הורוויץ בספרו נתיבות לשבת (סימן ד סקל"ה) דהרמב"ם לא חייש בשתוקי שאשתו ספק מקודשת לו ולכן אין נהרגים עליה, רק בשתוקי ואסופי שהחמירו חכמים לענין יוחסין שמא ישא את אחותו, והחמירו נמי לענין ספק קידושין, אבל בשתוקי שהעידה אמו עליו שלכשר נבעלה, וכן באסופי אם ניכר שלא הושלך למיתה, כיון שלא חששו בו לענין יוחסין, לא החמירו נמי לענין ספק מקודשת. ע"כ. הא קמן דס"ל לרב נתיבות לשבת דבשתוקי שמותר לבוא בקהל לא חיישינן שמא ישא אחותו, ואפילו לענין נפשות לא חיישינן שמא נשא אחותו, והבא עליה כבא על אשת איש, ודומה לזה כתב ערוך השולחן (סימן ד סעיף ס).

גם הרב הגאון אליהו ילוז בספרו יש מאין חאה"ע (סימן ט) הביא דברי הב"ש לדינא דבשתוקי המותר לבוא בקהל לא חיישינן שמא ישא את אחותו.

הא קמן דלב"ש וספר יש מאין וערוך השולחן ונתיבות לשבת והפני משה ועצי אלמוגים נקטינן לדינא דבשתוקי שמותר לבוא בקהל לא חיישינן שמא ישא אחותו, ולדברי הגר"מ אריק בספרו מנחת פיתים גם הגר"א הכי ס"ל שדוקא בשתוקי שאסור לבוא בקהל חיישינן שמא נשא אחותו, משא"כ בשתוקי המותר לבוא בקהל.

אלא דאיכא למימר דשאני שתוקי המותר לבוא בקהל שאין יכול לברר אם היא אחותו מאביו אזלינן בתר רובא, ולא חיישינן שמא יפגע באחותו. משא"כ בנידון דידן שאפשר לברר, אפשר שמחוייב לברר שלא ישא אחותו, וכשם שמצינו בגמ' יבמות (לז:): דלא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא במדינה אחרת שמא יזדווגו זה לזה ונמצא את אחותו, וכ"כ

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרמב"ם (פכ"א מאיסורי ביאה הכ"ט), וכ"כ הטושו"ע (סימן ב ס"א), וחששו חז"ל שמא ישא את אחותו אפילו בחשש של מיעוטא דמיעוטא. ואם כן אפשר גם בנידון דידן יש להזהיר על כך, ויצטרך זה שנולד מתרומת זרע לבדוק שאינו נושא את אחותו.

ולכאורה היה מקום לדחות הראיה מהגמ' יבמות הנ"ל, דשאני התם שלא גזרו חז"ל אלא באדם נשוי, וכדמשמע בגמ' שלא ישא אדם אשה וכו' וילך וישא במדינה אחרת, אלא דחזינא בבית מאיר (ס"ס ב) שכתב לדקדק מלשון הרמב"ם דוקא בדרך נישואין אסרו ולא בגרוש, אלא שכתב לבאר בטעמא דמילתא, דמסתמא בגרוש מוליך בניו הקטנים עמו ואין לחוש שמא ישא אחותו, ומשום חשש שמא ינוח בניו אצל גרושתו שהיא מילתא דלא שכיחא לא גזרו. ע"כ. הרי שגם לבי"מ שכתב לדקדק מדברי הרמב"ם שדוקא בנשוי גזרו הוא משום דבגרוש מוליך בניו עמו, משמע הלא"ה גם בגרוש היה מקום לגזור.

עוד חזינא להגרש"ק בשו"ת האלף לך שלמה חאה"ע (סימן טז) שגם כתב לדקדק מדברי הגמ' הנ"ל דמשמע דבגרוש אין איסור לישא אשה במדינה אחרת, וכתב דשאני גירושין דאית להו קלא, ולכן ליכא למיחש שמא ישא אחותו, וכתב עוד דבאלמן בודאי לא גזרו דאיך יבטל ממצות פו"ר או ממצות שבת. וכן חזינא בספר אבני האפד (סימן ב סק"א) שכן כתב בשם הרב יד יוסף דבגירושין ומיתה לא גזרו הואיל ואית להו קלא. ומשמע מהני רבוותא הא דלא גזרו בגרוש ואלמן הוא משום שהגרוש מוליך בניו אתו, או דאית ליה קלא, ובאלמן לא גזרו משום מצות פו"ר, הלא"ה היה לגזור גם בהם.

זאת ועוד, הנמוק"י יבמות (יא. בדפי הרי"ף ד"ה תניא) כתב וז"ל: "ולא מבעיא בלא קידושין שאין הדבר מפורסם דאיכא למיחש שמא יבואו להזדווג זה עם זה, אלא אפילו ע"י קידושין ונישואין שהדבר מפורסם גזר רבי אליעזר". ולדברי הנמוק"י בנידון דידן שנולד ללא חופה וקידושין חמיר טפי מהא דאמרו חז"ל דלא ישא אדם אשה וכו', וילך וישא אשה במדינה אחרת, ואיכא למיחש שמא ישא אחותו.

שו"ר בשו"ת מחנה חיים חאה"ע ח"ב (סימן א ד"ה ואוסף) שכתב לבאר גם בדברי הנמוק"י הנ"ל שלא יעשה אדם כן הוא רק לכתחילה, אבל איסורא ליכא, וכתב שיש ראייה ברורה לזה דמי שיודע שנתעברה ממנו אשה במדינה זו, ואח"כ שב למדינתו נאמר דאיש הזה לא יקח אשה דברוב הימים יוכל להיות שיזדווגו אח עם אחותו, הס מלהזכיר לומר זאת, הלא באסופי שיש בו סימן שאינו ממזר אשר לא נודע מי אביו ומי אמו, אעפ"כ לא חששו חז"ל שמא יקח אחותו כמבואר בב"ש (סימן ד סקנ"ד) בשם הה"מ, והתם מיירי באסופי הנושא אשה במדינתו ובמקומו אשר כאן נמצא כאן היה הולד, ולא חיישינן שמא נושא אחותו, משום דכל דפריש מרובא פריש, ומכל שכן אם הוא ממדינה זו ונושא אשה ממדינה אחרת שיש כאן כמה צדדים להיתר שאין כאן איסור, רק ראב"י גזר שלא יעשה כן לכתחילה לגרום בידים כל שיוכל להצמיח שם ריבוי ממזרים, אבל איסור דאורייתא שיקרא האב מקולקל מנא לן.

אולם כתב להעיר על זה מדברי הרמב"ן בספר המצוות (שורש החמישי) שכתב וז"ל:

"אבל אם בא עליה [היינו על הפנויה] דרך מקרה כענין הזונים זה אינו בכלל אל תחלל את בתך להזנותה, ולא בכלל לאו קדשה אלא לדברי רבי אלעזר ואין הלכה כמותו, אבל הוא בכלל אזהרתו של רבי אליעזר בן יעקב מתוך שהוא בא על נשים הרבה ואינו יודע על אי זו מהן בא, וכן היא שקבלה מאנשים הרבה, נמצא אח נושא את אחותו, ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה, רצה לומר שאין זימה אלא מן העריות כדכתיב שארה הנה זמה היא, ולמה לא יהיה זה בכלל אזהרה, והם אמרו שאפילו מקדש ונושא נשים בכל מדינה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ומדינה ומגרש אותן עובר בזה כמו שהוא מוזכר ביבמות (לז:), ושמה נפרש שיהיה ולא תזנה הארץ מניעה מזה שיאמר לא תעשו שתזנה הארץ ותמלא זמה, כי הבא על האשה בפגיעתו בה והלכו להם לדרכם אף על פי שאין זו הביאה זנות, אבל היא מביאה את הארץ לזנות ולהמלא זמה. ולשונם בברייתא הזו משמע שלא יביאו, זה בכלל ולא תזנה הארץ, אלא שעל זה נאמר ומלאה הארץ זמה, שריבו מזה שלא יעשו למלא את הארץ זמה, ומכל מקום נמנענו מזה מן התורה.

הא קמן דהרמב"ן ס"ל שאפי' גירש אשתו ובא לשאת אשה מארץ אחרת, יש בזה איסור מן התורה, וכן מבואר במהרש"ל ביבמות (סימן ה) שיש בזה איסור, אלא שלא מבואר ברש"ל אם אסור מה"ת או מדרבנן.

אלא שכתב המחנה חיים שהרמב"ם והמגילת ספר אינם סוברים כן שיהיה מניעה מן התורה, וגם הרמב"ן בעצמו מודה דאינו בכלל לאו דלא תזנה הארץ רק איסור בעלמא, ואם כן עבר רק פעם אחת איסור בעלמא, ומשו"ה לא נקרא אבי החתן מקולקל. והיינו שהמחנה חיים שם נשאל באחד שהיה נשוי במקום אחד והיה לו בנים מאשתו הראשונה, ואחר זמן עבר לדור במקום אחר ונשא אשה שניה ולא הודיע לה שכבר הוא נשוי ויש לו בנים מאשתו הראשונה, והביא בנים גם מהשניה, ואחד מבניו מהשניה השתדך לבת פלוני, ונודע לאביה שאביו היה כבר נשוי לאשה אחרת ורצה לבטל השידוך, חד שהחתן נולד מקידושי טעות שהרי השניה היתה סבורה שלא היה נשוי לאשה, ועוד כיון שאביו עבר על דברי ראב"י שנשא אשה אחרת במדינה אחרת הרי הולד פגום. ועל זה השיב המחנה חיים שאין לו לבטל השידוך, הואיל וגם הרמב"ן לא נחשב הולד פגום הואיל ואביו עשה איסור רק פעם אחת, ומשום הכי לא נקרא אבי החתן מקולקל. עוד כתב שרוב גדולי הפוסקים הרמב"ם והטור והשו"ע שלא כתבו "איסור לאדם שיש לו אשה במדינה זו ליקח אשה אחרת במדינה אחרת", וגם לא שמענו לאיסור זה באיש אלמן שמתה אשתו או גירש אשתו, משמע דכל הפוסקים חולקים וסוברים דליכא כאן אפי' איסור דגברא, רק ראוי שלא לעשות כן דיוכל לגרום ומלאה כל הארץ זמה. ע"כ.

הא קמן דס"ל למחנה חיים דלדעת הרמב"ם והטור ש"ע הא דלא ישא אשה אחרת במדינה אחרת אין בזה איסור כלל, רק ראוי שלא לעשות כן דיוכל לגרום ומלאה כל הארץ זמה. ע"כ.

והנראה לענ"ד דעד כאן לא כתב המחנה חיים שיש להקל כדעת רוב הפוסקים הרמב"ם והטור ש"ע שאין איסור בדבר אלא שמן הראוי לנהוג כן, דוקא בעובדא דיליה שנשאל לבטל השידוך וכנ"ל. משא"כ היכא שאפשר לברר ואינו ענין של בדיעבד אלא לכתחילה, בודאי שיש לחוש לדברי הרמב"ן המפורשים שיש איסור מן התורה לגרום להביא את הארץ לזנות ולהמלא זמה, וכן דעת המהרש"ל שיש בזה איסור גמור, אלא שאין מבואר במהרש"ל אם אסור מן התורה.

ועוד הנראה לענ"ד שדברי המחנה חיים אינם מוכרחים כלל שלרמב"ם והטור ש"ע שלא הזכירו לשון איסור הא דאמר ראב"י שלא ישא במדינה זו הוא רק ראוי שלא לעשות כן, דהא כל הפוסקים הנ"ל שדנו בענין גרוש ואלמן אם מותר לישא אשה במדינה אחרת כתבו משום שעל הרוב מוליך את בניו, או משום דבמקום ביטול מצות פו"ר לא אמרו כן, או משום דקלא אית להו, ולא כתבו שאין בזה איסור כלל אלא מן הראוי לעשות כן.

לכן הנראה לענ"ד כל שישנה אפשרות לולד זה לזה לבדוק שלא ישא את אחותו, מחויבים בי"ד להזהירו על כך כמבואר ברמב"ן שיש בזה איסור מן התורה שלא תבוא הארץ לידי זימה, וכ"כ המהרש"ל להדיא, ומש"כ הב"ח ודעימיה דמותר לשתוקי המותר לבוא בקהל לישא אשה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולא חיישינן שמא ישא את אחותו, שאני התם שהוא כדיעבד שאין יכול לברר מי אביו, שאמו אמרה רק לכשר נבעלתי. ושמעתי שבתי הדין יש להם אפשרות לבדוק "בהוראת מנכ"ל" אם אין לולד זה אחות מהאב, ולכן הנלענ"ד שעכ"פ בי"ד מחוייבים לבדוק זאת.

המורם מן האמור, הנלענ"ד, מי שנולד לאמו מ"תרומת זרע" והתירו אותו בית דין לבוא בקהל, מכל מקום שיבוא לשאת אשה, מחוייב הוא או בית הדין שיש ביכולתם לבדוק שאינו נושא אחותו מאביו. ואע"פ שחשש זה הוא מיעוטא דמיעוטא, מכל מקום מצאנו לחז"ל שהחמירו בזה דלא ישא אדם אשה במדינה זו, וילך למדינה אחרת וישא אשה, שמא יבואו אח לשאת את אחותו.

פסה"ד הנ"ל והנימוקים מותרים לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של המבקש.
ניתן ביום ג' במרחשון התשפ"א (21/10/2020).

הרב דניאל גודיס – דיין

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה